

Komentář k novému českému názvosloví ptáků

Commentary on the New Czech Nomenclature of Birds

Pavel BRANDL, Biologická fakulta JU České Budějovice

Jaroslav ŠIMEK, Přírodovědecká fakulta UK Praha

České názvosloví živočichů podléhá na rozdíl od názvosloví jiných národů neustálým změnám. V tomto duchu pokračuje i vývoj názvosloví ptáků. Z hlediska výchovného působení se těmito stálými změnami vytvářejí trvalé zmatky. V zoologických zahradách a muzeích jde pak i o problém ekonomický.

Na konci roku 1994 vyšla v nakladatelství Přírodověda, Bratislava, výpravná publikace Atlas ptáků světa (A. Gossler, The Hamlyn Photographic Guide to the Birds of the World, Paul Hamlyn Publishing Ltd., London 1991, v české verzi Příroda, Bratislava 1994).

Jako příloha je v ní zařazeno kompletní nové české názvosloví žijících druhů ptáků, zpracované pod vedením doc. RNDr. Karla Hudce (doc. RNDr. K. Hudec, doc. F. Hanák, ing. M. Čapek a R. Pavíza). Přestože již během jeho vytváření došlo k řadě oprávněných připomínek na adresu díla, autoři přinejmenším jejich část neakceptovali. Domníváme se, že lze přijmout řadu nových českých názvů, které byly vytvořeny de novo. Není však možné souhlasit s přejmenováním množství druhů, pro které již český název existoval. Proto jsme se na základě níže uvedené literatury a vlastní zkušenosti rozhodli vytvořit alternativní seznam takovýchto názvů. Pro jejich přílišnou rozsáhlost (cca 550 názvů) zde uvádíme pouze jeho zkrácenou verzi, která obsahuje běžněji používaná jména. Protože nové české názvosloví používá pro řád papoušků (Psittaciformes) původnější české názvosloví použité dr. J. Felixem (1979) a nikoli novější názvosloví Vašíčka (1978, 1980, 1981, 1982), je tato skupina ve zkrácené verzi našeho seznamu zmíněna jen okrajově.

Seznam všech názvů je k dispozici u prvního autora a po zaslání prázdné diskety ho lze získat v elektronické verzi. (Sloupec B: dosud používané názvy, sloupec C: názvy zaváděné doc. Hudcem a kol.).

A	B	C
<i>Pterocnemia pennata</i>	Nandu Darwinův	„Nandu menší
<i>Apteryx australis</i>	Kivi jižní	Kivi hnědý
<i>Nothoprocta perdicaria</i>	Tinama chilská	Tinama koroptví
<i>Phaeton athereus</i>	Faeton červenozobý	Faeton proužkovaný
<i>Pelecanus conspicillatus</i>	Pelikán brýlový	Pelikán australský
<i>Pelecanus erythrorhynchus</i>	Pelikán nosorohý	Pelikán severoamerický
<i>Nannopterum harrisi</i>	Kormorán nelétavý	Kormorán galapážský

Ardea herodias	Volavka modrá	Volavka velká
Ardea melanocephala	Volavka černohlavá	Volavka africká
Cochlearius	Volavčík	Kvakoš
Tigrisoma lineatum	Bukač tygří	Bukač červenavý
Ciconia maguari	Čáp maguarský	Čáp jihoaamerický
Mycteria leucocephala	Nesyt pestrý	Nesyt indomalajský
Leptoptilos dubius	Marabu indický	Marabu větší
Leptoptilos javanicus	Marabu javánský	Marabu indomalajský
Threskiornis molucca	Ibis bílý	Ibis australský
Threskiornis spinicollis	Ibis slámočrký	Ibis žlutohrdlý
Nipponia nippon	Ibis japonský	Ibis čínský
Eudocimus ruber	Ibis rudý	Ibis nachový
Dendrocygna eytoni	Husička drobná	Husička australská
Anser indicus	Husa indická	Husa tibetská
Chloephaga hybrida	Husice pobřežní	Husice patagonská
Alopochen aegyptiacus	Husice nilská	Husice egyptská
Tadorna cana	Husice šedohlavá	Husice šedá
Tachyeres	Kachnice	Kachyně
Cairina scutulata	Pižmovka bělohlavá	Pižmovka bělokřídlá
Nettion	Kačenka	Kachnička
Callonetta leucophrys	Kachna rudohřbetá	Kachnička šedoboká
Hymenolaimus malacorhynchos	Kachna smaragdová	Kachna měkkozobá
Anas sibilatrix	Hvízdák stejnobarvý	Hvízdák chilský
Anas formosa	Čírka dvousvrnná	Čírka sibiřská
Malacorhynchos membranaceus	Kachna růžouchá	Lžičák širokozobý
Netta peposaca	Zrzohlávka růžozobá	Zrzohlávka peposaka
Aythya baeri	Polák Baerův	Polák východní
Polysticta stelleri	Kajka Stellerova	Kajka bělohlavá
Heteronetta atricapilla	Kachnice kukaččí	Kachnice černohlavá
Vultur gryphus	Kondor velký	Kondor andský
Elaenoides forficatus	Luňák vlašťovčí	Luňákovec vlašťovčí
Rostrhamus sociabilis	Luňák rudonohý	Plžojed bažinný
Gyps ruepellii	Sup krahujový	Sup nádherný
Gypohierax	Sup	Orlosup
Polyboroides typus	Moták hadí	Jestřábec pochopovitý
Spizaetus tyrannus	Orel bojovný	Orel černý
Falco sparverius	Poštolka vrabčí	Poštolka pestrá
Falco chiquera	Sokol rudokrký	Dřemlík rudokrký
Lagopus lagopus	Bělokur rousný	Bělokur tundrový
Grus monacha	Jeřáb bělokrký	Jeřáb kápořvý
Grus vipio	Jeřáb sibiřský	Jeřáb červenolící
Grus rubicunda	Jeřáb brolga	Jeřáb australský
Porzana carolina	Chřástal karolinský	Chřástal sora
Heliornis	Chřástalovec	Chřástalec
Chunga	Čuňa	Seriema
Ardeotis kori	Drop obrovský	Drop kori
Rostratula	Sluka	Slučice
Ibidorhyncha	Sluka	Srpatka
Vanellus spinosus	Čejka ostruhatá	Čejka trnitá

A

Vanellus malabaricus
Vanellus indicus
Tringa solitaria
Arctitis macularia
Limnodromus scolopaceus
Larus audouinii
Rynchops nigra
Cerorhinca monocerata
Fratricula arctica
Fratricula corniculata
Pterocles exustus
Columba rupestris
Streptopelia roseogrisea
Macropygia unchall
Oena
Geopelia striata
Otidiphaps nobilis
Goura victoria
Didunculus strigirostris
Probosciger aterrinus
Polytelis anthopeplus
Platycercus venustus
Neophema
Neophema
Poicephalus meyerii
Poicephalus ruppellii
Ara ambigua
Ara auricollis
Myiopsitta monachus
Musophaga
Tauraco erythrolophus
Tauraco hartlaubi
Cuculus saturatus
Piaya cayana
Crotophaga ani
Coua caerulea
Otus bakkamoena
Pulsatrix
Speotyto
Ninox novaeseelandiae
Hirundapus caudacuta
Ensifera ensifera
Archilochus colubris
Calypte
Acestrura bombus
Selasphorus rufus
Megaceryle alcyon
Ceyx picta
Todus

B

Čejka malabarská
Čejka indická
Vodouš samotářský
Pisík drozdovitý
Břehouš slukovitý
Racek Adouinův
Zoboun černý
Papuchalk nosorohý
Papuchalk ploškozobý
Papuchalk růžkatý
Stepokur senegalský
Holub východní
Hrdlička chechtavá
Holub kukaččí
Holoubek
Holoubek mírový
Holub bažantí
Korunáč veliký
Zejkozob holubi
Kakadu palmový
Papoušek kouřový
Rosela černohlavá
Papoušek
Neoféma
Papoušek žlutotemenný
Papoušek hnědý
Ara žlutozelený
Ara zlatokrký
Mníšek šedý
Banánovec
Turako červenohlavý
Turako Hartlaubův
Kukačka menší
Kukačka liščí
Sukavec ani
Kukačka hedvábná
Výřeček tmavooký
Sova
Sova
Sova skvrnitá
Rorýs ostnitý
Kolibřík šavlozobý
Kolibřík rudohrdlý
Kolibřík
Kolibřík čmelákový
Kolibřík zlatý
Ledňáček šedý
Ledňáček malý
Plochozobec

C

Čejka indická
Čejka černoprsá
Vodouš Wilsonův
Pisík americký
Slukovec dlouhozobý
Racek zelenonohý
Zoboun americký
Papuchalk růžkatý
Papuchalk bělobradý
Papuchalk černobradý
Stepokur hnědobřichý
Holub běloocasý
Hrdlička vínošedá
Holub větší
Hrdlička
Holoubek vlnkovaný
Holub obojkový
Korunáč vějířový
Holub zejkozobý
Kakadu arový
Papoušek horský
Rosela severoaustralská
Traváček
Traváček
Papoušek Meyerův
Papoušek Ruppelův
Ara zelený
Ara žlutokrký
Papoušek mniši
Turako
Turako červenokorunkatý
Turako plodožravý
Kukačka prostřední
Kukačka guaynská
Kukačka ani
Kukal modrý
Výřeček obojkový
Pušík
Sýček
Sovka bubuk
Rorýs východní
Kolibřík mečozobec
Kolibřík červený
Kalypta
Kolibřík nejmenší
Kolibřík zlatolesklý
Ledňáček proužkovaný
Ledňáček trpasličí
Todi

A

Momotus
 Coracias caudata
 Eurystomus
 Tockus
 Anthracoceros coronatus
 Buceros bicornis
 Malacoptila fusca
 Trachyphonus vaillantii
 Pteroglossus torquatus
 Rhamphastos sulfuratus
 Picaoides pubescens
 Machetornis rixosus
 Chiroxiphia caudata
 Pipra erythrocephala
 Perrissocephalus tricolor
 Pitta versicolor
 Menura
 Atrichornis clamorosus
 Alaemon alaudipes
 Calandrella cinerea
 Progne subis
 Coracina
 Pericrocotus
 Pycnonotus
 Dulus
 Mimus
 Copsychus malabaricus
 Phoenicurus erythrogaster
 Sialia
 Monticola gularis
 Myiophoneus caeruleus
 Turdoides
 Leiothrix lutea
 Paradoxornis heudei
 Picathartes gymnocephalus
 Phylloscopus fuscatus
 Malurus cyaneus
 Tersiphone
 Hypothymis
 Parus bicolor
 Zosterops palpebrosa
 Myzomela
 Meliphaga
 Philemon corniculatus
 Manorina melanocephala
 Prosthemadura novaeseelandiae
 Junco hyemalis
 Sicalis flaveola
 Tiaris

B

Ptilinopus
 Mandelík dlouhoočasný
 Širozobec
 Toko
 Zoborožec stračí
 Dvojjzoborožec indický
 Trapista obecný
 Vousák černohřbetý
 Arassari páskovaný
 Tukan Fischerův
 Strakapoud chmýřitý
 Tyran dobytčí
 Pipulka modroprsá
 Pipulka rudohlavá
 Kotinga dobytčí
 Pita hlučná
 Lyrochvost
 Kováček velký
 Skřivan běžec
 Skřivánek krátkoprstý
 Vlaštovka nachová
 Housenečník
 Housenečník
 Drozdec
 Palmovník
 Drozd
 Drozd šama
 Rehek bělotemenný
 Salašník
 Skalník lesní
 Drozd himálajský
 Drozdovec
 Timálie čínská
 Sýkořice dlaskozobá
 Timálie strakovitá
 Budníček hnědý
 Modropláštník sametový
 Lejsk
 Lejsk
 Sýkora dvoubarevná
 Kruhoočko indické
 Kystráček
 Kystráček
 Kystráček rohový
 Kystráček zpěvavý
 Kystráček novozélandský
 Pěnkava severní
 Šafránka malá
 Kubánka

C

Momot
 Mandelík fialovoprstý
 Mandelík
 Zoborožec
 Zoborožek korunkatý
 Dvojjzoborožec žlutozobý
 Lenivka běloprsá
 Vousák Levaillantův
 Arassari obojkový
 Tukan žlutoprstý
 Strakapoud prachový
 Tyranovec dlouhonožný
 Pipulka vlašťovčí
 Pipulka zlatohlavá
 Kotinga tříbarvá
 Pita hřmotivá
 Velechvost
 Křováček zvučný
 Skřivan dudkovitý
 Skřivánek Gmelinův
 Jiříčka modrolesklá
 Housenčík
 Suříkovec
 Bulbul
 Brkoslavec
 Drozdec
 Šama bělořitný
 Rehek červenokrký
 Sialie
 Skalník bělohrdlý
 Drozd siný
 Timálie
 Timálie zlatá
 Sýkořice Heudeova
 Vranule bělokrká
 Budníček temný
 Modropláštník nádherný
 Lejskovec
 Lejskovec
 Sýkora rezavoboká
 Kruhoočko východní
 Medáček
 Medosavka
 Medozobka křiklavá
 Květosavka křiklavá
 Tui zpěvný
 Strnad zimní
 Strnadovec šafránový
 Kněžík

A

B

C

Gubernatrix cristata	Kardinál zelený	Kardinál žlutý
Paroria coronata	Kardinál šedý	Kardinál korunkatý
Pheucticus	Dlask	Kardinál
Passerina	Pěnkava	Papežík
Cyanerpes	Medosavka	Květomil
Dendroica pensylvanica	Lesňáček hnědoboký	Lesňáček žlutotemenný
Vireo olivaceus	Tuhýk (Vireo) rudooký	Zelenáček červenooký
Icterus galbula	Trupíál oranžový	Vlhovec baltimorský
Sturnella magna	Trupíál linduščí	Vlhovec východní
Quiscalus	Černohlavec	Vlhovec
Molothrus ater	Vlhovec kravský	Vlhovec hnědohlavý
Dolixonyx oryzivorus	Vlhovec rýžový	Bobolink kanadský
Carduelis tristis	Čížek zlatý	Stehlík americký
Uragus sibiricus	Hýl sibiřský	Hýl dlouhoočasný
Coccothraustes personatus	Dlask škraboškový	Dlask japonský
Coccothraustes vespertinus	Dlask večerní	Dlask žlutočelý
Pytilia afra	Astrild žlutohřbetý	Astrild oranžovokřídlý
Mandingoa	Vločkovník	Astrild
Pyrenestes	Rudoušek	Astrild
Spermophaga poliogenys	Louskáček konžský	Louskáček Grantův
Hypargos	Vločkovník	Astrild
Estrilda thomensis	Modroušek rudoboký	Astrild tmavý
Estrilda troglodytes	Astrild šedý	Astrild malý
Amandava amandava	Tygříček tečkovaný	Astrild tygří
Amandava subflava	Zlatoprška malá	Astrild zlatoprší
Poephilla guttata	Zebříčka pestrá	Pásovník šedý
Poephilla bichenovii	Astrild bělolící	Pásovník bělolící
Erythrura psittacea	Amada červenohlavá	Amadina papouščí
Euodice	Stříbrozobka	Amadina
Spermestes	Stračka	Amadina
Lonchura	Panenka	Amadina
Vidua chalybeata	Atlásek malý	Vdovka malá
Quelea	Snovač	Snovatec
Euplectes after	Snovač Napoleonův	Přádelník zlatý
Euplectes orix	Snovač oranžový	Přádelník červený
Lamprotornis superbus	Leskoptev tříbarvá	Leskoptev nádherná
Creatophora cinerea	Špaček laločnatý	Špaček africký
Sturnus pagodarum	Špaček pagodový	Špaček černohlavý
Acridotheres tristis	Majna kobylčí	Majna obecná
Struthidea	Popeláč	Popeláček
Seleucidis melanoleuca	Chvostňák černý	Rajka dvanáctiperá
Diphylodes republica	Rajka Wilsonova	Rajka holohlavá
Ailuroedus	Kočák	Lemčík
Cyanocorax yncas	Sojka zelená	Sojka zelenavá
Cissa chinensis	Kraska lovecká	Kraska zelenavá
Dendrocitta vagabunda	Strakule šedohlavá	Straka toulavá
Corvus albicollis	Havran bělokrký	Krkavec běloocasý

- CHVAPIL, S., 1985: Ptáci Austrálie. Praha.
- FELIX, J., 1979: Zvířata celého světa — Papoušci. Praha.
- FELIX, J., 1980: Zvířata celého světa — Bažanti a ostatní hrabaví. Praha.
- GOSLER, A., 1994: Atlas ptáků světa. Bratislava.
- HANZÁK, J., 1974: Velký obrazový atlas ptáků. Praha.
- HANZÁK, J., BOUCHNER M., HUDEC, K., 1963: Světem zvířat II. Ptáci 1—2. Praha.
- HORA, J., KÜS, E., MOTYČKA, V., 1986: Seznam druhů zvířat chovaných v zoologických zahradách v ČSSR. Jihlava.
- PODPĚRA, P., 1979: Chováme exotické ptactvo. Praha.
- VAŠÍČEK, M., 1978: Australští papoušci. Praha.
- VAŠÍČEK, M., 1980: Papoušci Nového Světa. Praha.
- VAŠÍČEK, M., 1981: Papoušci Afriky a Asie. Praha.
- VAŠÍČEK, M., 1982: Papoušci Oceánie. Praha.
- VÍT, R., 1978: Cizokrajní ptáci v klecích. Astrildovití pěvci. Praha.

SUMMARY

In 1994, a new Czech terminology of recent bird species was published as an appendix to the Czech translation of the book by A. Gossler, BIRDS OF THE WORLD. This terminology was elaborated by Dr. Hudec and his collaborators. As early as during the preparation of the new terminology, a number of comments and critical remarks appeared among the specialists. Even after the definite amendments, the discussions concerning the suitability of using some terms continued. The authors of the present article, students of zoology at the Faculties of Science, try to submit here in a complex form the most frequent remarks to the terminology, first of all to the replacing of deep-rooted and commonly known generic and specific names by new ones, which are often questionable from the linguistic point of view.